

Förberedande insatser inför införandet av en ny lag om fastställande av kön i vissa fall

Delredovisning av regeringsuppdraget
S2024/01110 (delvis)

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Artikelnummer: 2025-6-9679

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, juni 2025

Förord

Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att genomföra förberedande insatser inför att lagen (2024:238) om fastställande av kön i vissa fall träder i kraft den 1 juli 2025. Uppdraget har huvudsakligen gått ut på att förbereda framtagandet av föreskrifter, att ta fram ett kunskapsstöd för hälso- och sjukvården samt att genomföra lämpliga informationsinsatser. Uppdraget har också gått ut på att analysera om det finns behov av sekretessbrytande bestämmelser för att myndigheten ska kunna hämta in uppgifter från andra myndigheter och att ta fram en lösning som möjliggör ett effektivt och säkert förfarande för ansökan och identitetskontroll. Samtliga delar av uppdraget utom såvitt avser Socialstyrelsens informationsinsatser redovisas i denna delrapport.

Juristen Kim Norman har varit uppdragsledare och deluppdragsledare för framtagandet av föreskrifter. Utredaren Fox Foxhage har varit uppdragsledare för framtagandet av kunskapsstödet. Flera andra medarbetare på myndigheten har bidragit i arbetet. Ansvarig enhetschef har varit Cecilia Molinder Berglund.

Björn Eriksson
Generaldirektör
Socialstyrelsen

Innehåll

Förord	3
Bakgrund.....	5
Föreskrifter	6
Kunskapsstöd	8
Övriga överväganden.....	9
Sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till andra myndigheter...	9
Sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till hälso- och sjukvården	15
Lösning som möjliggör ett effektivt och säkert förfarande för ansökan och identitetskontroll	16

Bakgrund

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för budgetåret 2024 i uppdrag av regeringen att genomföra förberedande insatser inför införandet av en ny lag om fastställande av kön i vissa fall. Av uppdraget framgick bl.a. följande.

Socialstyrelsen ska förbereda framtagandet av föreskrifter om vad en ansökan om fastställande av kön ska innehålla, vilka underlag som ska bifogas ansökan, vilka yrkeskategorier som ska vara behöriga att skriva ut intyg samt om hur en ansökan ska göras. Det kan även finnas behov av föreskrifter om andra krav, exempelvis hur det ska kontrolleras att den som utfärdat ett intyg är behörig för detta. Socialstyrelsen ska inom ramen för uppdraget ta ställning till detta. Socialstyrelsen ska också ta fram ett nationellt kunskapsstöd för hälso- och sjukvårdens prövning av könsidentiteten utifrån den nya lagen om fastställande av kön i vissa fall. Vidare ska Socialstyrelsen analysera om de finns behov av sekretessbrytande bestämmelser för att myndigheten ska kunna hämta in uppgifter från andra myndigheter, t.ex. Polismyndigheten eller Bolagsverket, för att förhindra att byte av personnummer sker i brottsligt syfte och i så fall återkomma till regeringen. Socialstyrelsen ska även ta fram en lösning som möjliggör ett effektivt och säkert förfarande för ansökan och identitetskontroll. Socialstyrelsen ska även genomföra lämpliga informationsinsatser utifrån den nya lagen om fastställande av kön i vissa fall.

I denna rapport delredovisar Socialstyrelsen uppdraget till regeringen (Socialdepartementet) i samtliga delar utom såvitt avser att genomföra informationsinsatser. Den delen av uppdraget kommer att redovisas den 1 december 2025.

Föreskrifter

Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget tagit fram föreskrifter¹ med tillhörande konsekvensutredning i vilken Socialstyrelsens överväganden framgår.

Föreskrifterna innehåller huvudsakligen bestämmelser om

- hur ansökan ska göras,
- vad ansökan ska innehålla och vilket underlag som ska inges tillsammans med ansökan, och
- vilka yrkeskategorier som ska vara behöriga att utfärda intyg och vad intyget ska innehålla.

Föreskrifterna utgår i sin disposition från den uppdelning som lagen om fastställande av kön i vissa fall har i form av två olika bestämmelser för ansökan för de som har fyllt 16 år respektive för de som är under 16 år.²

Uppdraget har också inneburit att ta ställning till om det finns behov av föreskrifter om andra krav, exempelvis hur det ska kontrolleras att den som utfärdat ett intyg är behörig för detta. Socialstyrelsen bedömer att det för närvarande inte finns behov av några sådana föreskrifter. Detta beror på att myndigheten i föreskrifterna har reglerat att intyget som ska bifogas en ansökan för sökande som har fyllt 16 år ska vara utfärdat i en verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller motsvarande utländsk lagstiftning av en

1. legitimerad läkare,
2. legitimerad psykolog,
3. legitimerad psykoterapeut, eller
4. legitimerad hälso- och sjukvårdskurator.³

Det intyg som ska bifogas en ansökan för en sökande under 16 år ska vara utfärdat i en verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen av en legitimerad läkare.⁴ Detta medför att Socialstyrelsen kan kontrollera svenska intygsutfärdares legitimation och därigenom behörighet att utfärda intyget mot registret över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och personal med bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska (HOSP-registret). Det medför också att svenska intygsutfärdare och den verksamhet som intyget utfärdas i omfattas av de krav som åligger hälso- och sjukvården genom bl.a. patientlagen (2014:821) och patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL. Socialstyrelsen arbetar idag även med behörighetsfrågor som berör

¹ Se Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2025:9) om ansökan om fastställande av kön i vissa fall.

² Se 2 och 3 §§ lagen om fastställande av kön i vissa fall.

³ Se 8 § HSLF-FS 2025:9.

⁴ Se 12 § HSLF-FS 2025:9.

Förberedande insatser inför införandet av en ny lag om fastställande av kön i vissa fall

utländsk hälso- och sjukvårdspersonal, vilket medför att myndigheten även kommer att kunna göra nödvändiga kontroller av eventuella utländska intygsutfärdare.

Kunskapsstöd

Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget tagit fram ett kunskapsstöd som ska vara ett stöd i mötet mellan den yrkesverksamme och den som vill ha ett sådant intyg som ska ges in tillsammans med en ansökan enligt 2 § lagen om fastställande av kön i vissa fall.⁵

Kunskapsstödet har till syfte att ge stöd till de yrkesverksamma som får utfärda ett intyg för en person som fyllt 16 år och vill ändra juridiskt kön. Ett annat syfte är att ge förutsättningar för att den sökande ska uppleva mötet med intygsutfärdaren som begripligt, informativt och respektfullt.

I kunskapsstödet beskrivs bl.a. hur processen att ändra juridiskt kön består av flera steg för den enskilde, vem som kan behöva ett intyg, vilka professioner som kan utfärda det och vad det är som ska intygas. Det ges också exempel på frågor som intygsutfärdaren kan ställa i mötet med den som vill ha ett intyg.

Socialstyrelsen har också utrett möjligheten att ta fram ett kunskapsstöd som på motsvarande sett avser intyg för personer under 16 år med intersexvariation som kan ansöka om fastställelse enligt 3 § lagen om fastställande av kön i vissa fall. I Socialutskottets betänkande förs det fram att det är lämpligt att beslutsunderlaget i dessa ärenden även fortsättningsvis består av utredning från DSD-teamen och att en bedömning kan framgå av ett läkarintyg.⁶ Med DSD avses *Differences in Sex Development* eller *Disorders of Sex Development*, alternativt *tillstånd som påverkar könsutvecklingen* på svenska.⁷

DSD-vården är idag nationell högspecialiserad vård som ges vid fyra vårdenheter i landet, de så kallade DSD-teamen; Karolinska universitetssjukhuset i region Stockholm, Akademiska sjukhuset i region Uppsala, Sahlgrenska universitetssjukhuset i västra götalandregionen och Skånes universitetssjukhus i region Skåne. I kontakt med vårdenheterna har framkommit att de inte har något behov av ett kunskapsstöd motsvarande det som finns för sökanden som har fyllt 16 år. Socialstyrelsen har därför inte tagit fram något kunskapsstöd för processen att utfärda det intyg som ska ges in tillsammans med en ansökan för den som inte har fyllt 16 år enligt 3 § lagen om fastställande av kön i vissa fall.⁸

⁵ Se Socialstyrelsen (2025) Utfärda intyg för den som vill ändra juridiskt kön - Kunskapsstöd för hälso- och sjukvårdspersonal utifrån Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2025:9) om fastställande av kön i vissa fall.

⁶ Se Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU22, Förbättrade möjligheter att ändra kön, s. 94 f.

⁷ Socialstyrelsen (2020), Vård och behandling vid tillstånd som påverkar könsutvecklingen ("DSD") - Kunskapsstöd med nationella rekommendationer.

⁸ Se 11–14 §§ HSLF-FS 2025:9.

Övriga överväganden

Sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till andra myndigheter

Socialstyrelsen har i enlighet med uppdraget analyserat behovet av sekretessbrytande bestämmelser för att myndigheten ska kunna hämta in uppgifter från andra myndigheter, t.ex. Polismyndigheten eller Bolagsverket, för att förhindra att byte av personnummer sker i brottsligt syfte. Socialstyrelsen har därför övervägt behovet av att myndigheten får tillgång till uppgifter från Polismyndigheten i misstankeregistret och belastningsregistret och från Bolagsverket i näringsförbudsregistret. Uppgifterna i näringsförbudsregistret är företrädesvis offentliga,⁹ medan uppgifter i misstanke- och belastningsregistren omfattas av sekretess.

Sekretess gäller för uppgifter i misstanke- och belastningsregistren

Misstankeregistret regleras i lagen (1998:621) om misstankeregister och förordningen (1999:1135) om misstankeregister. Av 35 kap. 1 § första stycket 6 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, framgår att sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i register som förs enligt lagen om misstankeregister.

5 § lagen om misstankeregister

Uppgifter ur misstankeregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndighet eller allmän domstol för verksamhet som avses i 2 § första stycket 1–3,
2. myndighet i övrigt i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det eller för ett särskilt fall ger tillstånd till det.

Regeringen får föreskriva att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.

⁹ 15 § förordningen (2014:936) om näringsförbud.

Att uppgifter får lämnas ut i vissa andra fall framgår av 10 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I förordningen om misstankeregister regleras det bl.a. vilka myndigheter som har rätt att få fullständiga uppgifter ur registret (3 §), vilka myndigheter som har rätt att få uppgifter om brott för vilket åtal väckts (4 §) och vilka myndigheter som har direktåtkomst till registret (7–8 §§). Socialstyrelsen anges inte som en sådan myndighet som har rätt att få uppgifter ur registret eller direktåtkomst till uppgifterna.

Belastningsregistret regleras i lagen (1998:620) om belastningsregister och förordningen (1999:1134) om belastningsregister. Av 35 kap. 3 § första och tredje stycket OSL framgår följande. Sekretess gäller i verksamhet som avser förande av eller uttag ur register enligt lagen om belastningsregister för uppgift i registret. I fråga om utlämnande av sådan uppgift gäller vad som är föreskrivet i den lagen och i säkerhetsskyddslagen (2018:585) samt i förordningar som har meddelats med stöd av dessa lagar. Bestämmelserna i 10 och 12 kap. gäller inte i fråga om sekretessen enligt denna paragraf.

6 § första stycket lagen om belastningsregister

Personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Integritetsskyddsmyndigheten eller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden för deras tillsynsverksamhet,
2. Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, en åklagarmyndighet eller allmän domstol för sådan verksamhet som avses i 2 § första stycket 1–3,
3. allmän förvaltningsdomstol för prövning enligt 2 § första stycket 4, eller
4. en myndighet i övrigt i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det eller för ett särskilt fall ger tillstånd till det.

I förordningen om belastningsregister regleras bl.a. vilka myndigheter som har rätt att få fullständiga uppgifter ur belastningsregistret (10 §) och vilka myndigheter som har rätt att få uppgifter om brott som föranlett någon annan påföljd än penningböter (11 §). Förordningen innehåller flera bestämmelser om myndigheter som har rätt att ta del uppgifter ur belastningsregistret. Socialstyrelsen är dock inte en sådan myndighet som har rätt att ta del av uppgifter i registret. Socialstyrelsen är inte heller en sådan myndighet som har rätt att ta del av uppgifter ur nämnda register med

stöd av lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet och förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

För uppgifter i misstankeregistret gäller sekretess med ett omvänt skaderekvisit. För uppgifter i belastningsregistret gäller istället absolut sekretess. Eftersom Socialstyrelsen inte har någon reglerad rätt att få ta del av uppgifter i registren behöver en sekretessbrytande bestämmelse i OSL vara tillämplig för att myndigheten ska kunna få ta del av uppgifterna. I 10 kap. OSL regleras generella undantag från sekretess och sekretessbrytande bestämmelser. 10 kap. OSL är dock inte tillämpligt i förhållande till uppgifter i belastningsregistret, vilket framgår av 35 kap. 3 § tredje stycket OSL. Detta medför att det endast är uppgifter ur misstankeregistret som möjligen skulle kunna begäras ut av myndigheten med stöd av 10 kap. OSL. Den sekretessbrytande bestämmelse som skulle kunna vara tillämplig vid en sådan begäran är generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Av bestämmelsen framgår bl.a. att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Det är dock tveksamt om uppenbarhetsrekvisitet är uppfyllt för dessa uppgifter. Socialstyrelsen bedömer därför att befintliga sekretessbrytande bestämmelser sannolikt inte är tillräckliga för att myndigheten ska kunna hämta in uppgifter från nämnda register.

Socialstyrelsens behov av att hämta in uppgifter från registren

Den nya lagstiftningen om fastställande av kön i vissa fall bygger på att det normalt sett ska räcka med en enklare medicinsk utredning för att kunna bedöma om sökanden uppfyller kraven i lagen.¹⁰ Det behöver därför finnas en indikation i det enskilda fallet på att ansökan görs i ett annat syfte än det lagstiftningen tar sikte på för att ytterligare utredningsåtgärder ska kunna vidtas av Socialstyrelsen. För att det ska vara motiverat för Socialstyrelsen att kunna inhämta uppgifter från misstanke-, belastning- och näringsförbudsregistret måste myndigheten ha ett behov av uppgifterna.

För att få ändra juridiskt kön behöver den sökande visa att lagens rekvisit är uppfyllt. De materiella bestämmelserna som de huvudsakliga rekvisiten återfinns i är 2 och 3 §§ lagen om fastställande av kön i vissa fall. Risken för missbruk i brottsligt syfte borde huvudsakligen röra ansökningar enligt 2 §. Detta eftersom 3 § gäller barn som inte har fyllt 16 år med intersexvariation. Även om barn under 16 år kan involveras i brottslig verksamhet förutsätts det, som nämnts ovan, att utredningen som ges in tillsammans med ansökan som avser en sådan sökande kommer från något av de fyra DSD-teamen.

¹⁰ jfr Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU22, Förbättrade möjligheter att ändra kön, s. 86 f.

Eftersom Socialstyrelsen ställer krav på mer ingående intyg i dessa ärenden kommer även hälso- och sjukvårdens prövning att bli mer ingående när en sökande är under 16 år.¹¹ Enligt Socialstyrelsens bedömning borde detta innebära att risken för missbruk huvudsakligen hör samman med ansökningar enligt 2 § lagen om fastställande av kön i vissa fall.

2 § lagen om fastställande av kön i vissa fall

En person som har fyllt 16 år ska efter ansökan få fastställt att personen har ett annat kön än det som framgår av folkbokföringen om

1. personen är folkbokförd i Sverige, är svensk medborgare och har varit folkbokförd i Sverige eller är svensk medborgare och har ett samordningsnummer,
2. personen inte är registrerad partner,
3. det kön som framgår av folkbokföringen inte stämmer överens med personens upplevda könsidentitet, och
4. det kan antas att personen kommer att leva i denna könsidentitet under överskådlig tid.

Det som Socialstyrelsen enligt bestämmelsen ska pröva är bl.a. om det kön som framgår av folkbokföringen stämmer överens med personens upplevda könsidentitet och om det kan antas att personen kommer att leva i denna könsidentitet under överskådlig tid. Bestämmelsen lämnar inget utrymme för att exempelvis brottslighet ska kunna utgöra ett hinder för någon att få fastställt att personen har ett annat kön än det som framgår av folkbokföringen. Om myndigheten ska kunna avslå en ansökan om fastställelse av ändrat kön på en sådan grund behöver en sådan reglering finnas i lagen.

I det fall en person ändrar juridiskt kön två gånger får det till följd att personen får ett tredje personnummer, vilket skulle kunna föranleda missbruk.¹² Om en person ansöker om att få ändra juridiskt kön flera gånger kommer det att synas i Socialstyrelsens ärendehanteringssystem. Om Socialstyrelsen då bedömer att det finns en osäkerhet kring om en person verkligen uppfyller rekvisiten i lagen kan Socialstyrelsen vidta ytterligare utredningsåtgärder, exempelvis genom att begära in ytterligare intyg eller annat lämpligt underlag. Socialstyrelsen bedömer att den viktigaste kompletteringen i en sådan situation är att få frågan om den enskildes upplevda könsidentitet och dess bestående över tid ytterligare belyst. Det

¹¹ Se 11–14 §§ HSLF-FS 2025:9.

¹² Jfr 2023/24:SoU22 s. 77.

kan dock inte uteslutas att uppgifter ur misstanke-, belastning- och näringsförbudsregistret i en sådan situation kan ha ett värde.

Om det skulle bedömas att det finns behov av sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till andra aktörer än hälso- och sjukvården behöver frågan om sådana bestämmelser kan motiveras i förhållande till den enskildes integritet utredas ytterligare. Särskilt misstanke- och belastningsregistren innehåller integritetskänsliga uppgifter och det finns därför behov av att ytterligare utreda vilka uppgifter som Socialstyrelsen bör inhämta från registren innan en sekretessbrytande bestämmelse regleras. Ytterligare frågor som skulle behöva besvaras är bl.a. om Socialstyrelsen bör kunna inhämta uppgifter från båda eller ett av registren och om det är nödvändigt att inhämta uppgifter om samtliga eller bara vissa brottstyper. Det finns också behov av att ytterligare utreda under vilka förutsättningar det är motiverat att sådana uppgifter inhämtas av myndigheten, exempelvis om det alltid ska vara motiverat när någon ansöker om ändring av juridiskt kön en andra gång eller om det finns några andra indikationer som motiverar ett sådant uppgiftsinhämtande. I sammanhanget kan nämnas att det av 7 § lagen om misstankeregister och 6 § lagen om belastningsregister framgår att en myndighet som har rätt att få uppgifter ur registret i varje särskilt fall noga ska pröva behovet av informationen och att en begäran om att få ta del av uppgifter ur registret får göras endast om skälet till det uppväger den olägenhet det innebär för den som berörs.

Socialstyrelsen vill i sammanhanget föra fram att myndigheten kommer att följa upp föreskrifterna inom ett år från ikraftträdandet och kommer att hålla frågan om behovet av sekretessbrytande bestämmelser under bevakning.

Socialstyrelsens möjligheter att lämna uppgifter om ansökan till andra myndigheter

Uppgifterna i ärenden som rör ansökan enligt lagen om fastställande av kön i vissa fall kommer omfattas av sekretess enligt 22 kap. 1 b § OSL. För att Socialstyrelsen ska kunna inhämta information i dessa ärenden från andra myndigheter kommer myndigheten att behöva lämna information om att en person har ansökt om fastställelse av ändrat kön till andra. För att det ska vara möjligt behöver sekretessen kunna brytas.

Socialstyrelsen har därför övervägt om den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL skulle kunna vara tillämplig. Enligt bestämmelsen hindrar sekretess inte att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Myndigheten bedömer dock som anges ovan att de uppgifter som skulle kunna inhämtas från nämnda register inte är avgörande för myndighetens handläggning och det är därför tveksamt om 10 kap. 2 § OSL är tillämplig.

Socialstyrelsen har vidare övervägt om generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL är tillämplig. Bestämmelsen innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Socialstyrelsen bedömer att det är tveksamt om uppenbarhetsrekvisitet i 10 kap. 27 § OSL skulle vara uppfyllt och anser inte att generalklausulen är tillämplig för att regelmässigt lämna ut uppgifter som rör fastställande av kön i vissa fall till andra myndigheter.

Det skulle därför behövas en reglerad möjlighet för Socialstyrelsen att lämna sådan information som behövs för att den andra myndigheten ska kunna lämna ut uppgifter till Socialstyrelsen.

Hänvisning mellan personnumren i registren

En annan fråga som ligger utanför Socialstyrelsens prövning, men som aktualiseras av reformen, är att uppgifter om en viss person behöver följa med i olika register även vid byte av personnummer. Såvitt det får förstås av Socialutskottets betänkande så är det framförallt när en person ändrar juridiskt kön för andra gången som möjligheten att följa en persons personnummer historiskt skulle kunna påverkas.¹³ I betänkandet förs det fram att när någon ändrar juridiskt kön så finns det en hänvisning i folkbokföringen mellan det första och det andra personnumret. Om samma person sedan ändrar ytterligare en gång så finns en hänvisning mellan det andra och det tredje och mellan det första och det andra personnumret, men inte någon direkt hänvisning mellan det första och det tredje personnumret.¹⁴

I kontakt med Bolagsverket har bl.a. följande framkommit. Skatteverket underrättar Bolagsverket dagligen när någon som förekommer i verkets register byter namn eller ändrar personnummer eller samordningsnummer. Om en person som förekommer i näringsförbudsregistret ändrar personnummer får Bolagsverket alltså en avisering om detta. Personnumret ändras därefter i näringsförbudsregistret. I en hypotetisk situation där någon ändrar personnummer flera gånger kommer Bolagsverket således få en avisering om detta vid varje sådant tillfälle varefter verket ändrar uppgifterna i registret. Detsamma gäller i Bolagsverkets övriga register, t.ex. aktiebolagsregistret, handelsregistret och registret över verkliga huvudmän. Uppgifterna i Bolagsverkets register ska vara korrekta och spegla verkliga förhållanden. En företrädare för t.ex. ett aktiebolag eller ekonomisk förening får inte ha näringsförbud, vara försatt i personlig konkurs eller ha förvaltare enligt föräldrabalkens bestämmelser. Inträffar det ska företrädaren avregistreras. Enligt den bedömning som lämnades i Bolagsverkets remissvar till nu aktuell lagstiftning kan det dock föreligga risk för att en

¹³ Jfr 2023/24:SoU22, s. 73 ff.

¹⁴ Jfr 2023/24:SoU22, s. 78.

person som inte ska kunna verka som företrädare i ett företag eller förening ändå registreras som sådan efter personnummerändring.

I kontakt med Polismyndigheten har bl.a. följande framkommit. Om en person ändrar personnummer kopplas det gamla personnumret till det nya. Det innebär att det går att få träff i misstanke- och belastningsregistret även vid slagning på det tidigare personnumret. Det krävs att personnumren är sammankopplade för att det ska vara möjligt att få träff på både det nya och det gamla personnumret. Sammankoppling av personnummer görs av Skatteverket och ändringar meddelas till Polismyndigheten via Navet. Det är inte ett problem att en person ändrar personnummer flera gånger och så länge Polismyndigheten får informationen om sammankoppling från Skatteverket kommer det att gå att få träff på det aktuella personnumret i registren.

Som det får förstås av kontakten med Polismyndigheten och Bolagsverket är risken för att det inte går att koppla uppgifterna i registren till en persons personnummer eller samordningsnummer således liten, men inte obefintlig.

Sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till hälso- och sjukvården

En åtgärd som Socialstyrelsen skulle kunna vidta inom ramen för myndighetens utredningsskyldighet är att ställa kompletterande frågor till intygsutfärdaren. Myndigheten måste då förhålla sig till de sekretessgränser som gäller mellan Socialstyrelsen och hälso- och sjukvården. Av 25 kap. 1 § OSL framgår bl.a. att sekretess gäller inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga, sociala och medicinska frågor (Rättsliga rådet) har idag möjlighet att ta del av uppgifter i ärenden rörande fastställande av könstillhörighet i vissa fall genom en bestämmelse i 6 kap. 15 § första stycket 5 PSL. Enligt bestämmelsen är hälso- och sjukvårdspersonalen utöver vad som annars följer av lag eller förordning skyldig att lämna ut sådana uppgifter som Rättsliga rådet behöver för sin verksamhet. Ärenden enligt lagen om fastställande av kön i vissa fall kommer dock att handläggas av Socialstyrelsen. Det framgår av 5 § förordningen (2025:235) om ändring i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.¹⁵ Socialstyrelsens handläggning kommer därför inte att träffas av uppgiftsskyldigheten i PSL och myndigheten kan

¹⁵ Se även 18 § i samma förordning e contrario (motsatsvis tolkning).

därför få svårt att vid behov inhämta ytterligare uppgifter direkt från hälso- och sjukvården.

Eftersom processen för ansökan är tänkt att vara enkel är behovet av att Socialstyrelsen ska kunna inhämta kompletterande uppgifter rimligen begränsat till ett mindre antal ärenden som behöver utredas ytterligare, exempelvis på grund av att någon ansöker om ändring av juridiskt kön flera gånger. Som regleringen ser ut i dag kommer Socialstyrelsen endast kunna inhämta kompletteringar genom att ställa en begäran till den enskilde att denne ska vända sig till hälso- och sjukvården för att få ett ytterligare utlåtande som besvarar vissa av myndigheten ställda frågor. Om den enskilde inte besvarar begäran kan myndigheten avgöra ärendet på befintligt underlag och avslå ansökan för det fall den enskilde inte gjort sannolikt att rekvisiten i lagen är uppfyllda.

Socialstyrelsen ser dock att en lösning där myndigheten har möjlighet att vända sig direkt till hälso- och sjukvården för att ställa kompletterande frågor och inhämta ytterligare underlag skulle underlätta för myndigheten att få in ett fullgott beslutsunderlag och skulle vara en lösning som är mindre betungande för den enskilde. Med en uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsen skulle myndigheten även på ett enkelt sätt kunna kontrollera ingivna intygs äkthet med intygsutfärdaren.

För att kunna ställa kompletterande frågor till vården behöver Socialstyrelsen kunna berätta för hälso- och sjukvården att den enskilde har ansökt om fastställande av kön till myndigheten. Myndigheten bedömer dock att sådan information skulle kunna lämnas från myndigheten till intygsutfärdaren med stöd av undantagsbestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL. Socialstyrelsen bedömer därför att myndigheten i en sådan situation inte skulle vara i behov av en sekretessbrytande bestämmelse för att kunna lämna sådana uppgifter till hälso- och sjukvården som behövs för att myndigheten ska kunna inhämta kompletterande uppgifter.

Sammanfattningsvis ser Socialstyrelsen ett behov av att hälso- och sjukvården görs uppgiftsskyldiga i förhållande till myndigheten i likhet med bestämmelsen i 6 kap. 15 § första stycket 5 PSL.

Lösning som möjliggör ett effektivt och säkert förfarande för ansökan och identitetskontroll

I uppdraget har även ingått att ta fram en lösning som möjliggör ett effektivt och säkert förfarande för ansökan och identitetskontroll. Socialstyrelsen har tagit fram en lösning som möjliggör att den som vill skicka in sin ansökan per e-post kan göra det med en krypteringstjänst. Tjänsten finns lättåtkomlig

på Socialstyrelsens webbplats och medför att den som vill ansöka per e-post kan göra det på ett säkert och enkelt sätt.

Socialstyrelsen har även sett över möjligheterna att ta fram en digital tjänst för ansökningar men ser inte att det skulle vara möjligt redan till den 1 juli 2025 när lagen om fastställande av kön i vissa fall och föreskrifterna träder i kraft. Myndigheten har i dagsläget inte någon elektronisk ansökningstjänst som går att använda för den typ av uppgifter som detta ärende kräver. Socialstyrelsen bedömer att det visserligen är tekniskt möjligt att utveckla en sådan tjänst, men att den skulle vara mycket kostsam att utveckla. Detta beror på att uppgifterna i en ansökan kommer att omfattas av stark sekretess, vilket ställer särskilda krav på informationshanteringen. Myndigheten har därför i nuläget inte kunnat gå vidare med en digital tjänst.

Liksom i hälso- och sjukvården i övrigt kommer den som utfärdar intyg att behöva kontrollera intygspersonens identitet genom en kontroll av någon form av fysisk eller digital identitetshandling. Socialstyrelsen har i föreskrifterna reglerat att den som utfärdar intyg ska ange i intyget på vilket sätt intygspersonens identitet har kontrollerats.¹⁶

Socialstyrelsen har även utrett möjligheten att använda Ineras tjänst Webcert för vårdens ingivande av intyg. Genom en sådan lösning skulle Socialstyrelsen kunna säkerställa att intyget kommer från en vårdinrättning och att det därmed inte är förfalskat eller fabricerat. Det får också anses vara säkrare att skicka ett sådant intyg med känsligt innehåll via en säker digital lösning, än att använda sig av vanlig postgång. Detta kommer dock inte vara möjligt redan från den 1 juli 2025. För närvarande har E-hälsomyndigheten fått i uppdrag att utreda och påbörja arbetet med att införa en sammanhållen intygshantering.¹⁷ Enligt E-hälsomyndighetens tidplan kommer anslutning till lösningen vara möjlig från början av 2026 varvid skifte från Webcert till sammanhållen intygshantering kan påbörjas.¹⁸

Det ovanstående medför att det just nu inte finns utrymme att bygga ny funktionalitet i Webcert för de intyg som ska tas fram enligt föreskrifterna. E-hälsomyndighetens lösning för en sammanhållen intygshantering kommer dock troligtvis att kunna användas på sikt. Med hänsyn till detta och då det inte finns någon dedikerad elektronisk tjänst för ansökan har myndigheten bedömt att det inte kan anses ekonomiskt försvarbart att utveckla en ny tjänst som endast avser det aktuella intyget. Den 1 juli 2025 kommer intyg och ansökan därför att behöva skickas in till Socialstyrelsen utan en dedikerad elektronisk tjänst. Som nämnts tidigare kan det ske genom att

¹⁶ 9 § första stycket 3 HSLF-FS 2025:9.

¹⁷ Se e-hälsomyndigheten, Uppdrag att genomföra en förstudie om en sammanhållen intygshantering inom hälso- och sjukvård och omsorgen, Slutredovisning S2023/02107 (delvis), s. 53.

¹⁸ A.a. s. 56.

handlingarna ges in per e-post med den krypteringslösning som myndigheten har tagit fram.

Som nämnts ovan kommer Socialstyrelsen kunna se i sitt ärendehanteringssystem hur många gånger en person ansöker om ändring av juridiskt kön. Myndigheten har också tillgång till folkbokföringsuppgifter genom tjänsten Infotorg och kommer även på så sätt kunna se om en person har ändrat juridiskt kön tidigare. Myndigheten har därför goda möjligheter att kontrollera hur många gånger en person har ändrat juridiskt kön och kommer därmed ha tillgång till den information som myndigheten bedömer är den starkaste indikatorn för att en ansökan kan vara gjord i ett annat syfte än det som den nya lagen omfattar.

Som redogjorts för ovan har Socialstyrelsen valt att göra endast personal inom vissa legitimationsyrken behöriga att utfärda intyg, vilket medför att myndigheten kan kontrollera svenska intygsutfärdares legitimation och därigenom behörighet att utfärda intyg mot HOSP-registret. Registret finns hos Socialstyrelsen och innehåller uppgifter om legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal rörande bl.a. legitimation, specialitet, beslut om provotid och återkallelse av legitimation. Om en intygsutfärdare inte innehar en giltig legitimation kommer Socialstyrelsen kunna få den informationen genom en slagning i registret. På så sätt kan myndigheten kontrollera att intyg inte utfärdas av någon som inte har behörighet därtill.

Att det endast är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som kommer få utfärda intyg fyller också en säkerhetsfunktion eftersom dessa har att följa vissa författningsreglerade krav. Hälso- och sjukvårdens personal står också under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg, som kan vidta åtgärder mot intygsutfärdare som inte följer regelverken. De krav som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal har att följa återfinns bl.a. i patientlagen och PSL. Det finns också särskilda krav på utfärdandet av intyg i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2018:54) om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården innehåller. Av 4 kap. 2 § första stycket framgår bl.a. att intygsutfärdaren inte ska utfärda ett intyg, om det finns någon särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas. Av 5 kap. 1 § och 6 kap. 2 § första stycket framgår att intygsutfärdaren ska vara saklig och opartisk vid insamlingen av det material som ska ligga till grund för ett intyg och att vid den bedömning som görs i samband med utfärdandet av ett intyg ska intygsutfärdaren endast uttala sig om sådana förhållanden som han eller hon har tillräcklig kännedom om.

Förberedande insatser inför införandet av en ny lag om fastställande av kön i vissa fall

Förberedande insatser inför införandet av en ny lag
om fastställande av kön i vissa fall (artikelnr 2025-6-9679)
kan laddas ner från socialstyrelsen.se/publikationer.